

Forfatter: Torfæus, Thormod

Titel: BREV TIL: Magnusson, Arne FRA: Torfæus, Thormod (1690-10-13)

Citation: Torfæus, Thormod: "BREV TIL: Magnusson, Arne FRA: Torfæus, Thormod (1690-10-13)", i *Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)*, Nordisk Forlag, s. 92. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991698-000-shoot-L0019916980000028.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 13. oktober 1690. AM. 283, fol., bl. 91—94. Åsg. Jónssons hånd.

Takker for 3 dagen forud modtagne breve (af 4/9, 10/9, 25/9) samt medfølgende tilsendelser; besvares i rækkefølge: Håber, at den afdøde biskop Jons søn Þórður vil betale faderens gæld til T. Betvivler hensigtsmæssigheden af den påtænkte nedlæggelse af den ene islandske bispestol, vil helst have en i hver fjærding. Nævner eksempelvis nogle gode stillinger, som A. M. dristig bør søge; T. ved af egen erfaring, at den, som vover, vinder. Minder om forskellige kommissioner. Beder til brug ved sit forestående arbejde på den norske historie om A. M.s råd ang, behandlingen af de uhistoriske sagaer. Derefter følger en redegørelse for norsk kronologi trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 90—92, hvortil slutter sig nogle spredte bemærkninger. I en efterskrift bedes A. M. virke for, at deres breve kan beforders gennem rentekamret; da vil ingen af dem spare pennen. Dersom man tilbyder A. M. bispestolen på Holar og han — hvad T. finder urimeligt — ikke vil modtage den, vil her være anledning til at forlange noget af det T. tidligere har bragt i forslag. Ironiserer over A. M.s store forbeholdenhed som brevskriver og meddeler ham i spøg forskellige nyheder fra København (Amalienborgs forestående opbyggelse under O. Rømers tilsyn og deraf følgende forhøjet pris på stempelpapir); angående Hamborg er vistnok noget i gærde, da de norske fæstninger sættes i stand m. v. pantebrevet for Shetlandsøerne og Orknøerne bedes opsøgt. T. har i sin tid hørt af folk, som var kendte i Ulfeldts hus, at han var så sikker på disses indløsning, at han havde udsæt en guvernør; men kort efter »kom han selv i ulejlighed«. T. mener, at landene uden store udgifter vil kunne indløses. på en oprindelig løs seddel i AM. 283, fol., med overskrift »Svar vppa breff Arna«, har T., under 17 + 7 numre, optegnet hovedpunkterne i A. M.s 2 breve 4/9 og 10/9, hvorpå der skulde svares.

s. 93Thil Arna Magnuss. aff 13. 8br.

Carissime amice!

Firir þriu ydar breff i giær medtekid [!] Svenone Aggonis oc fragmentis or Liosvetninga sogu (vona mune fa þad mer þar aff er, enn [!] þetta schal afftursendast, ma gud vita, eff kann sche firir foraaered) pacha jeg aludlega, pvi mer kom þat allt vel. Fyrsta breff er aff 4. 7br., annat utan dato, enn aff þvi þad er skrifat þann morgin hans Maytt. reisti thil Jullandz, þa er þat af þeim 10. eiusdem, 3. er aff 25. eiusdem; jeg fecc oc zigneta stimpil, oc er þat stærsta oflitid og ofgrunt, þvi þat tekur eigi uppa oblatur, þat minsta offstort, þvi þad atte at vera i minsta mata, so sem stulku zignet; villdi þar firir med tid, at villdud bestilla mer on nur eins med mitt vaaben ¹ i badum endum, enn jeg mun, spari gud, senda ydur stærda a badum. Nu svarast upa alla posta absqve prologo, og kann sa prologus pro tempore at piena, at eg finn mic ydur vegna upprictugheita oblikeradann og vona verdi betur, sed ad rem.

1°. Jeg excusera ydur um utverkun med biskups schulld; per lofudud eigi þad at taka uppa ydur, jeg villde þad eigi helldur; þar i hafi þer schulld, þer redut mer thil at senda eigi hans documenta, hofdud þo tekid þau og logdud fra ydur, þegar þer ætludud at reisa; enn hefdi capitain Michel fengit þau, þa hefdi hann echi ordid sva hræddur; hann hefur schulld, jeg heffi sialfur ellefu dichitona [ɔ: ducaton] hia honum, sem ydur til bokarinnar a ad leverast, jeg vissa eigi helldur annat enn per hefdud fengid þa, þeim mætti hand vel hafa eventyrat, þer takid þa nu vel hia honum, nær villied. Nu villde eg giarnann vita, hvart sonur biskupsins Mons. Þordur er i Copenhafn og hann vill bethala schulld fodur sins med rentu; vill hann eigi þad, læt eg giora anfordring i buinu, og vill umkostning borgazt; trui og eigi verdi stort revanje for hand i sinne groff; eigi kann jeg at lipa firir þad, ad þad er eigi stimplad, þvi eigi var eg i Kopenhafn þann tima hann annamede þad uppa minna vegna og borgadi all dri, mun eg og mega segia hann hafi refiast, sem þo echi er biskupligt. 2°. Anslag um eirn biskup, och hann forpachte innkomst til heidingia ² kann passera, varir þo echi i þriggia konga tid, mann kann sagt sia uppa þat; jeg hefi verid i þancha, at fiorir biskupar giordist fornöden, sinn is. 94hvorium fiordunge, slaa tveimr stodum saman og giora biskups stol, þar ongvir eru adur. 3°. Mitt forrige anslag um vice borgmesterschap, þar þrir eru allir gamlir, helld jeg ennu vid. Læt alla biskupa þancha fara. Eigi ma manni blæda allt i augom; eins vard mer, þa Villum Lange radlagde mer at begera 300 rixdl. salarium, þa fech jeg þad strax jeg bad um þad ¹. Þycher ydur þetta ofsvæsid, þa nefnid þer byschriffara, þad er hvorgi betra enn i Bergen þad Thomas Christensen hefur, betur enn borgmestaraschapur, hann er madur vid minn alldur aff storre formuffue, ein dottir hans er giffit, jeg ætla hann hafi fleiri; enn þad mun vera odada tal jeg fleipra nu, er þad omogulegt at insinuera sig hia einne af hans sialfs ættstulku og prætendera þa hvad madr vill? 4°. Sidan Nordura verdur eigi selld a Islande, mun eigi Straumfiardar kaupmadr eda næstu hafnar eda þeirra forpachtarar vilia kaupa? giorid ydar bezta. 5°. Per segid papirinn kunne alljafnt at fast, jeg mente med betra kaupe fra Lybich. 6°. Ennu at anyia vid Sofren Vestesen; enginn excusation er þad at klaga sig, enn hvarki efftersia charteher eller inqvirere ved posthuusene. 7°. Jeg pacha ydur, at þer latid mig vita, hvad document þer hafid fengid þar nidre og hia ped[er] Vilschiott; promiss a Inga sogu, Innocentii 3. bandzbreff, et si qvæ alia pacha jeg ydur; mer liggur nu a þessu. Enn hafid þer nochud fyrri a tidum, þarff jeg nu þess, þvi jeg ætla ad rembast vid i vetur fyrst at kasta ut þeim tomo til Sveris, þa at taka thil af uphafve, enn þar þarf jeg ydar radfæringar; mest er þad, at schulu, sem þer halldit, Hrolfs Gautrechssonar (þvi echi Hrolfs Kraka, Sigurdar Fafnisbana og Ragnar lodbroks), Bosa, Þorsteins Vikingssonar (et qvod plus um Hervarar, Örvaroddz, Halfdanar Eysteinnssonar, Sorla sterka — Hakon norræni veit eg eigi, hvær er, vildud lata mig vita) sogur echi vera annat enn updictadar fabulæ seculo 14., þa verda eigi partarnir storer, þvi þær

fyrstu og stærstu 3 bækur eru um þetta; so fer og oll samt um Nor og Gor og allar þær genealogiæ poður i valld, jeg kann þa schrifa þetta fyrir þær relationer, sem eg finn fyrir mer og hvor ma trua af sva mikid sem vill. Enn tractat þarf til at cassera þetta ex professo; enn þad verdur og sva schard i Saxone. Uti soddans 95forsvara eg mig med Diodoro Siculo, sem hefur schrifad μυθῆν ἱα[τ]ορίαν sem hann sialfur kallar παλαιὰ μυθολογία, og kann bædi þeir partar og allt fabulosum, sem eg finn, setiast i eitt volumen fyrir sig; vilie þeir þa lata þryckia þad, kunna þeir því rada, enn jeg giori þar med reikningschap, at jeg hafi eigi verid otiosus, og verdur þa i fyrsta libro ellegar i præfatione at tala obiter um hvar þeir schrifaz, og visa þangad, ef noður vill lesa þat; enn invicta argumenta vilia til, ad bevisa þetta se uppdictad a sydstu tidum; enn i chronologia þarf eg ydar hialpar. 8°. At eigi finnist uphaf a Biarnar Hytdælakappa sogu, er mikid; schal eigi Sturlunga saga fast fyrir eda upi þad, sem eg kreff hia sal. biskup Jone? Þenchid uppa Arna biskups sogu. 9. Um chronologiam i Færeyinga sogu hefi jeg yður thilschrifad mina fulla meining aff, sem jeg meina, 2. 8br., sendt thil Bergen og sendt med schipum; þar i er oli rok og fundament, sem jeg vil innfæra i mina bok um æram nativitatis imperii monarchiæ Haralds harfagra og Islandz bygðar, sem jeg villdi þer vel considerer[i]d og synid ydar principal, því hann er antiqvarius regius, enn jeg vil eigi einn vera um ad ganga fra ollum scriptoribus, vil jeg hafa hans censur med. Fundamenta, sem þeir gomlu hafa gengid upa, eru tvo, ser sialf motstadlig; bædi hefir Ari seqverad, ob initium nomophilaciæ Hrafns logmans anno 930, og synchronismum fundar Islands fyrsta aff Ingolfi og drap H[eilags] Edmundar. Allr calculus þeirra seirni, jeg tala echi um Theodricum monachum, Sæmund frod[a] (þo jeg meina þad se honum assignerat), Compendium, Odd monachum eru bygd upa annathvart þetta; enn sumir hallda med Ara og lata Harald hafa regerad 70 ar, lifad 80, og þad synizt sannast; adrir leggja þriu ar thil og koma þeim eigi vel nidur; allir setia þau fyrir framan fæding hans, utan scriptor vitæ Harald i Flateyjarbok, hann setur þau efftir dauda hans. Jeg get nu eigi meira schriffad um þad, því þar er þad ex professo deciderat. 10°. At lata prenta Færeyinga bak vid Orcades veit eg eigi hvart kann passera vegna dedicationes, því jeg a fleirum varhent; þer radid mer at dedicera Orcades odruvis enn vid toludum um seinast; þar vil eg schrifa yður um, þa sva langt er komid, lofi Herrann. 11. Ef up er logid um Þorleif j[ar]la scald, þa eru og visurnar lognar; eru þær lognar, sva hofum ver ongva vissa historiū, oc hræddur er jeg um, at Sigvatz visa se þa og loginn, sem segir Sancti Oluf hafi regerad 15 ar, þvis. 96a° 1016 lifde Eirikur jarl i Englandi, a° 15 var hann i Noregi effter Nialu, þa Flosi kom fra Rom, og anno 14 ætla eg þa Rafn og Gunnlaugur Ormstunga sloguz; Adamus Bremensis segir hann regeradi 12 ar; hafi hann reiknad þad til hans daudadags, þa er hann kominn til regeringar anno 18, enn hafi hann reiknad til exilium, þa kom hann til regeringar a° 1016. Þar meina jeg at vilie hallda med, oc cassera vora amloda i chronologicis. 12. Scal Otto secundus hafa christnad Danmorch anno 974 og Hacon jarl þa att hafa verid med, þa stendz eigi þad, at hann hafi deficerat fra Harald i Gormss[yni], brotid nidur kyrchiur, bodit heidne, og þad i Haralds grafeldz tid; enn allt þetta everterar Vitechindus ¹ monachus, sem lifdi i Ottonis 2di tid oc samtida popponi, sem þa var biscopinn [!] clericur, þa hann giordi miraculum; og kom þad echi aff keisarans kristnebodi, helldur af tale, at Danir helldu christne ætte ad colerast, sed non solus, og þa giorde hann miracel i Haralds næverelse; annum nefnir hann eigi; þa verdur Haraldur at vera christenn fyrir Ottonis tertii tid. Vitichindus er echi at refutera af vorum scriptoribus. Her um hefi eg schrifad ad insaniam usque alt in speciem væri eigi pessi nodus, hann fann jeg seirna, enn þar vid ruinerast vorar traditiones. Olafur Trigvason friast fra því ervide vid Danavirche, og gefa præcepta um abstinentiam ab eqvina sialfur heidinn. 13. Magnus Gibbonsson stendur i badum annalibus, er þo same sem Gilbertzson; echi finn eg Ragnhilldar nafn. 15. Þra[s] nes verdur at standa sem er. 16. Genealogia Hagbardz er einginn. Min etc.

P. S. þar sem renterischriffver Bendzon ella neirn hinna eigi vilia befordera breffin i converte ², eigi hefi eg schrifad þeim thil um þad, þa villdud þer tala enten vid Monsr. Lerche eda helldur vid Mons. Johan Banner hia obersecreteranum; vid hann er eg kiendr, og heilsa honum fra mer, og bipia hann vilie taka vid brefinu yþar og bestilla i convert thil postmester Niels Kerulf eda amptmand paavisch; vilie og gefa mer anslag, hvorninn min thil ydar kunni bestillaz; jeg schalorschullda þad med discretion thil sumarid, lofi gud, vid hann. Gangi þad an, mun hvorgi ochar spara þennan, adieu!

s. 97Eff so kynne thil at bera (jeg er vel echi nærgætinn), ad sleigid verdi framm fyrir yður at antaga Hola biskups dæmi og þad er yður sva fiarlægt (þo jeg ecki ennu schilie landschyllder og qviilde og biskups tiunder se eigi eins og i gamla daga, 300 jarðer a Schalholt og 1200 qviildi, veil jeg eche danschir taki neitt burt af því, þa er og dottir sera Sæmundar viss uppa þa condition, og echi hefer Holabiskup mikid med danscha a Bessastodum, og þa veit eg madr ma kunna umgangast folk), þa væri þar vid occasion at begiera eitthvad af því, sem jeg hefi giort forslag um, og kann þa Bartholinus rielt vel tala; enn vilie hann eigi bemöða patronenn, kunni þer þa eigi lata hann tala vid mag sinn canceliraad Oluf Römmer, og tala sialfur med hann. Þagmælscher eru þer, kannske hrædder þer monid tala aff yður; eigi vikid þer eitt ord upa slotid, sem paa Amalie borg seal bygiast og arliga er deputerad thil 6 thonder gull, og Romer er inspectiur offver og fær i arlig laun 200 rixdl., och at stimplad papir er uppsett i hæsta mata til at na þar af aarliga thil byggingarinnar 1 a 2 thonder guldz; þetta nytt læt ec, yþr vita fra Kaupenhavn, þar þer erud. Enn um anslag upa Hainborg veit jeg eigi; nochud ma vera i gerd, sidan Hans Höi Excellence] er her upi og allar festingar reparerazt, og militien thilsagd at vere ferdig, nær sem thil segist. Motellen af signetanna storhed er þessi, enn mitt vaaben a badum endum, þegar tid fellur. Gleimid ei at salutera ydar principal upa þad flittugasta; hann vilie erindra Her obersecretera Moth, at upsækiaast mætti pantabrefid Hetlandz og Orcadum. Mer var fyrir vist sagt i gameldaga, aff þeim voro kendir i Ulfelds huuse, at sva sicher var hann uppa þeirra landa indlosning i Cromvels og Frid[erici] 3tii tid, at hann hafde allt deputerad eirn gouineur, sem schyllde vera þar

yfir. Schommu þar effter kom hann sialfur i oleigleg- heit ¹. Mitt henseendi, hvar firir eg hefi schrifad þetta, er þar thil jeg ætla londinn kunne innleysast; jeg meina þad hlaupe echi yfir 13000 rixd., 60000 rindsch gylden ². Asgeir lætur ydur heilsa. Vited þer nu nochud gott raad thil hans, þa latid mig vita. Jeg heyri systur dottir min Þordis se giffit og hafi fengid gamlann mann Gudmund Jasonsson Vest; hun veiddi up urs. 98þat þychva ¹. Heilsid flittugt firir mig Monsr. Anders Bech; jeg hefi lofad at schrifu honum thil, mun sche innann hann fer thil Islandz, lofi gud.

Arne Magnusson. II, 1.

7